Cyngor Dinas Casnewydd

Adroddiad gan Archwilydd Cyffredinol Cymru

Asesiad Corfforaethol Rhagarweiniol – Gorffennaf 2010

Cyf: 401A2010

Llun trwy garedigrwydd Cyngor Dinas Casnewydd.

Arweiniwyd Tîm Asesiad Corfforaethol yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer Cyngor Dinas Casnewydd gan Steve Barry (Arweinydd Asesu Gwelliant) a Janet Villars (Cydgysylltydd Asesu Gwelliant) o dan gyfarwyddyd Jane Holonia (Partner).

Mae'r arweinyddiaeth newydd yn dangos arwyddion o gryfder, gan osod sylfaen newid trawsnewidiol a mynd i'r afael â materion hirsefydlog o ran rheoli ariannol, ond mae angen i Gyngor Dinas Casnewydd roi cynlluniau ariannol tymor canolig ar waith a datblygu ei strategaethau a'i raglen newid ymhellach i danategu gwelliant a'i gynnal.

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ
Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn Testun: 029 2032 0660
E-bost: info@wao.gov.uk
Gwefan: www.wao.gov.uk

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Dinas Casnewydd fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol, y Cod Ymarfer Archwilio ac Arolygu a'r Datganiad o Gyfrifoldebau a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Nid oes unrhyw gyfrifoldeb ar Swyddfa Archwilio Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol a'i staff) na, lle y bo'n gymwys, yr archwilydd penodedig, mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru (a, lle y bo'n gymwys, ei harchwilydd penodedig) yn drydydd parti perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn infoofficer@wao.gov.uk

Cynnwys

Crynodeb 4

Rhan 1: Sut mae'r Cyngor wedi mynd ati i sicrhau gwelliant dros amser 6

Wrth addasu i newid gwleidyddol sylweddol a newid sylweddol o ran swyddogion, mae'r Cyngor wedi pennu cyllideb wedi'i mantoli, wedi parhau i ganolbwyntio ar flaenoriaethau allweddol, ac wedi dechrau datblygu a gweithredu fframwaith ar gyfer newid trawsnewidiol 6

Mae'r arweinyddiaeth wleidyddol newydd a'r arweinyddiaeth newydd o ran swyddogion yn ymsefydlu, yn cynnal perfformiad ac yn cyflawni prosiectau â blaenoriaeth 6

Cynhyrchodd y Cyngor gyllideb fantoledig ar gyfer 2010-11, am y tro cyntaf, ac mae'n parhau i lywio'i agenda effeithlonrwydd 7

Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol newydd yn sefydlu fframwaith ar gyfer newid, gan sicrhau bod gweithgarwch gwasanaethau yn gydnaws â gweledigaeth o newid trawsnewidiol 8

Rhan 2: Dadansoddi trefniadau'r Cyngor i'w helpu i wella 10

Ceir arwyddion y dylai'r arweinyddiaeth gref a'r fframwaith ar gyfer newid sy'n dod i'r amlwg, wedi'u tanategu gan fwy o bwyslais ar reoli cyllidebau, effeithlonrwydd a gweithio mewn partneriaeth gefnogi gwelliant, ond mae angen datblygu'r trefniadau cynllunio ariannol tymor canolig, mesurau canlyniadau a'r strategaethau rheoli pobl, rheoli asedau a rheoli TGCh ymhellach 10

Mae arweinyddiaeth gref, gweledigaeth a fframwaith sy'n datblygu ar gyfer y dyfodol, gwell trefniadau rheoli cyllideb a gweithio mewn partneriaeth yn cefnogi gwelliant 10

Mae'r Cyngor yn gwneud cynnydd da o ran datblygu cynlluniau ariannol tymor canolig a gwerthuso cynaliadwyedd tymor hwy gweithgarwch, ond nid yw'r mesurau perfformiad presennol yn dangos y canlyniadau'n glir hyd yma 12

Cymerir camau i wella trefniadau rheoli asedau corfforaethol ond, hyd yma, nid yw'r trefniadau'n gydnaws â chyflawni'r rhaglen newid 14

Nid yw'r trefniadau presennol ar gyfer rheoli pobl a rheoli TGCh yn strategol yn gydnaws â chyflawni'r rhaglen newid 14

Crynodeb

1 O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) (2009) (y Mesur) mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal Asesiad blynyddol o Welliant ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru; hynny yw cynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub.

2 Er mwyn bodloni'r gofyniad hwn, bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnal:

- Asesiad Corfforaethol – asesiad o drefniadau awdurdod i sicrhau gwelliant parhaus;
- Asesiad o Berfformiad – i asesu p'un a yw awdurdod wedi cyflawni'r gwelliannau a gynlluniwyd ar ei gyfer.

3 Yn y modd hwn gellir cynnal asesiad sefydliad cyfan ym mhob cyngor/awdurdod mewn ffordd safonol. Gyda'i gilydd, bydd y ddau asesiad hyn yn sail i adroddiad blynyddol i ddinasyddion, a elwir yn Adroddiad Gwella Blynyddol.

4 Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cyfuno ei waith ef/ei gwaith hi, gwaith yr Archwilydd Penodedig a gwaith rheoleiddwyr perthnasol eraill, i lywio'r Asesiad Corfforaethol. Gan mai hon yw blwyddyn gyntaf y dull gweithredu newydd, mae'r asesiad yn un rhagarweiniol a dylid ystyried yr adroddiad hwn yn adroddiad ar gynnydd. Bydd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hefyd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am yr Asesiad Corfforaethol.

5 Ym mis Mawrth 2010, nododd yr Archwilydd Cyffredinol raddau'r her ariannol a oedd yn wynebu gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru mewn adroddiad i'r Cynulliad Cenedlaethol sef *Darlun o Wasanaethau Cyhoeddus*. Mae effaith bosibl y gostyngiadau mewn gwariant ar lywodraeth leol hefyd wedi'i hamlygu gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC), y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr yr Awdurdodau Lleol (SOLACE). Mewn tystiolaeth i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Cynulliad Cenedlaethol Cymru ym mis Mehefin 2010, nododd CLILC nad oedd modd osgoi'r ffaith y byddai'n rhaid i bob rhan o'r sector cyhoeddus edrych ar ei gwariant presennol a'r gwasanaethau a ddarperir ganddi ac nad oedd yn bosibl cywiro'r diffyg drwy arbedion effeithlonrwydd yn unig. Er mwyn ymateb i'r her hon, mae'n rhaid i awdurdodau lleol gynnal adolygiad sylfaenol o'r gwasanaethau a ddarperir ganddynt a'r modd y'u cyflwynir, gan gynnwys opsiynau ar gyfer caffael mwy o wasanaethau yn hytrach na'u darparu a chydweithredu. Lluniwyd yr Asesiad Corfforaethol yn y cyd-destun hwn.

6 Mae'r adroddiad hwn ond yn nodi canfyddiadau'r Asesiad Corfforaethol a'i ddiben yw ateb y cwestiwn:

‘A yw trefniadau Cyngor Dinas Casnewydd (y Cyngor) yn debygol o sicrhau gwelliant parhaus?’

7 Gan mai ein Hasesiad Corfforaethol Rhagarweiniol yw hwn mae sawl maes lle mai dim ond gwaith cyfyngedig sydd wedi bod yn bosibl. Byddwn yn parhau i adeiladu ar hyn a monitro cynnydd yn y misoedd i ddod er mwyn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf yn ein Hadroddiad Gwella Blynyddol i'w gyhoeddi ym mis Tachwedd.

8 Y casgliad sy'n deillio o'n Hasesiad Corfforaethol cyntaf yw bod yr arweinyddiaeth newydd yn dangos arwyddion o gryfder, gan osod sylfaen newid trawsnewidiol a mynd i'r afael â materion hirsefydlog o ran rheoli ariannol, ond mae angen i'r Cyngor ddatblygu cynlluniau ariannol tymor canolig a datblygu'r strategaeth Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh), y strategaeth rheoli asedau, y strategaeth rheoli pobl a'r rhaglen newid ymhellach i danategu gwelliant a'i gynnal.

9 Mae ein casgliad yn seiliedig ar ein hasesiad o'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor dros amser a dadansoddiad o gryfderau a gwendidau ei drefniadau i gefnogi gwelliant. Esbonnir y casgliadau hyn yn fanwl yn Rhan 1 a Rhan 2 o'r adroddiad yn y drefn honno. Nodwyd y canlynol gennym:

- wrth addasu i newid gwleidyddol sylweddol a newid sylweddol o ran swyddogion, mae'r Cyngor wedi pennu cyllideb wedi'i mantoli, wedi parhau i ganolbwyntio ar flaenoriaethau allweddol, ac wedi dechrau datblygu a gweithredu fframwaith ar gyfer newid trawsnewidiol;

- ceir arwyddion y dylai'r arweinyddiaeth gref a'r fframwaith ar gyfer newid sy'n dod i'r amlwg, wedi'u tanategu gan fwy o bwyslais ar reoli cyllidebau, effeithlonrwydd a gweithio mewn partneriaeth gefnogi gwelliant, ond mae angen datblygu'r trefniadau cynllunio ariannol tymor canolig, mesurau canlyniadau a'r strategaethau rheoli pobl, rheoli asedau a rheoli TGCh ymhellach.

Meysydd i'w gwella

10 Mae'r asesiad wedi nodi meysydd lle y cynigiwn y dylai'r Cyngor ystyried cymryd camau gweithredu.

Arddangosyn 1: Meysydd i'w gwella
C1 Mireinio a datblygu trefniadau o ran gwybodaeth am berfformiad i nodi manteision gweithgareddau'r Cyngor a'i bartneriaid o ran canlyniadau ar gyfer dinasyddion a chymunedau.
C2 Rhoi cynllun ariannol tymor canolig ar waith sy'n gydnaws â chyflawni'r rhaglen newid trawsnewidiol.
C3 Gweithredu trefniadau llywodraethu TGCh i gefnogi'r broses strategol o ddatblygu technoleg sy'n gydnaws ag anghenion busnes y gwasanaeth a safonau corfforaethol. Ymgorffori buddsoddiad mewn TGCh mewn cynlluniau ariannol tymor canolig a sicrhau y darperir technoleg yn y ffordd fwyaf cost effeithiol, ei bod yn gynaliadwy, nad yw'n arwain at risgiau diangen a'i bod yn cefnogi gorbenion.
C4 Datblygu trefniadau Adnoddau Dynol a threfniadau datblygu sefydliadol sy'n gydnaws â'r rhaglen Cymwys ar gyfer y Dyfodol.
C5 Mynd i'r afael â gwendidau o ran rheoli asedau drwy ymgorffori argymhellion Adroddiad Rheoli Adeiladau Swyddfa Archwilio Cymru mewn cynlluniau ar gyfer sefydlu gwasanaeth eiddo integredig.
C6 Gweithredu trefniadau i fonitro adroddiadau ac argymhellion rheoleiddio allanol, cyflwyno adroddiadau arnynt a'u holrhain gyda swyddogion perthnasol ac aelodau etholedig.

Rhan 1: Sut mae'r Cyngor wedi mynd ati i sicrhau gwelliant dros amser

Wrth addasu i newid gwleidyddol sylweddol a newid sylweddol o ran swyddogion, mae'r Cyngor wedi pennu cyllideb wedi'i mantoli, wedi parhau i ganolbwyntio ar flaenoriaethau allweddol, ac wedi dechrau datblygu a gweithredu fframwaith ar gyfer newid trawsnewidiol

11 Ers 2008, mae arweinyddiaeth wleidyddol y Cyngor wedi newid, a ddilynwyd gan newid y Tîm Rheoli Corfforaethol cyfan yn 2009. Mae cytundeb clymblaid yn pennu blaenoriaethau'r weinyddiaeth wleidyddol ac mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol ar gamau cychwynnol newid trawsnewidiol.

Mae'r arweinyddiaeth wleidyddol newydd a'r arweinyddiaeth newydd o ran swyddogion yn ymsefydlu, yn cynnal perfformiad ac yn cyflawni prosiectau â blaenoriaeth

12 Bu newid sylweddol o fewn y Cyngor o ran arweinyddiaeth wleidyddol ac arweinyddiaeth o ran swyddogion dros y blynyddoedd diwethaf. Ym mis Mai 2008, ffurfiwyd gweinyddiaeth newydd y Cyngor gan glymblaid o gynghorwyr y Ceidwadwyr a'r Democratiaid Rhyddfrydol ar ôl dros 20 mlynedd o arweinyddiaeth gan y grŵp Llafur. Yn ystod 2009, penododd y Cyngor Dîm Rheoli Corfforaethol newydd yn cynnwys Rheolwr Gyfarwyddwr, tri Chyfarwyddwr Corfforaethol ac, ym mis Chwefror 2010, Bennaeth Adnoddau Dynol newydd.

13 Mabwysiadodd y weinyddiaeth wleidyddol gytundeb clymblaid yn nodi'r 21 o flaenoriaethau ar gyfer gweithredu. Roedd y blaenoriaethau hyn yn cynnwys camau i'w cymryd ar unwaith megis lleihau nifer aelodau'r Cabinet a lleihau lwfansau ar gyfer cyfrifoldebau arbennig. Mae'r Cyngor wedi cyfuno a blaenoriaethu'r 21 o flaenoriaethau â mentrau eraill yn 10 prosiect mawr. Mae un o'r prosiectau'n defnyddio benthyca darbodus i ariannu 'Prosiect 21', sef rhaglen fuddsoddi tair blynedd gwerth £21 miliwn i fynd i'r afael â'r ôl-groniad o waith cynnal a chadw ffyrdd yn y ddinas dros y tair blynedd nesaf.

14 Dangosodd dadansoddiad o fesurau cerdyn sgorio cytbwys y Cyngor ar gyfer 2008-09 fod 67 y cant o ddangosyddion perfformiad naill ai wedi cynnal neu wella'u perfformiad – sef cynnydd o 1 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

15 Bu cynyddu safonau addysgol yn ffocws allweddol i'r Cyngor, gyda chanlyniadau rhagorol yng nghyfnodau allweddol 1 a 2 a chanlyniadau da yng nghyfnod allweddol 3. Mae'r canlyniadau'n wannach yng nghyfnod allweddol 4 ond dangosir rhywfaint o welliant.

16 Ym mis Mawrth 2010, nododd AGGCC nad oedd y Cyngor yn mynd ati i ddiogelu oedolion sy'n agored i niwed mewn modd cyson, bod angen gweledigaeth gliriach a chytûn o sut y dylai gwasanaethau amddiffyn oedolion ddatblygu. Roedd graddau cydymffurfiaeth â gweithdrefnau'n amrywio, prin oedd y cynnydd tuag at weithredu ac ymgorffori argymhellion rheoleiddio blaenorol, ac mae'n bosibl na fydd y gwelliannau a gyflawnwyd yn gynaliadwy yn y tymor hwy.

Cynhyrchodd y Cyngor gyllideb fantoledig ar gyfer 2010-11, am y tro cyntaf, ac mae'n parhau i lywio'i agenda effeithlonrwydd

17 Prif ffocws cychwynnol y Rheolwr Gyfarwyddwr a'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol newydd oedd cyllideb 2010-11 a mynd i'r afael â'r gostyngiadau o £8.6 miliwn sydd eu hangen a rhoi'r gorau i ddibynnu ar falansau. Mae'r arweinyddiaeth newydd yn mynd i'r afael â'r darlun strategol cymhleth, ac mae wedi dangos arweinyddiaeth gref drwy wneud rhai penderfyniadau anodd a chanolbwyntio'n gliriach ar gyllid.

18 Cydnabu'r weinyddiaeth nad oedd parhau i ddefnyddio balansau cyffredinol wrth bennu cyllidebau yn gynaliadwy, yn enwedig o ystyried bod y rhagolygon economaidd yn dangos bod y sector cyhoeddus yn wynebu toriadau sylweddol mewn adnoddau ariannol dros y tymor canolig.

19 Ar y cyd â'r Cyngor, cynhaliodd CLILC adolygiad cymheiriaid o'i drefniadau rheoli ariannol. Mae'r materion allweddol a godwyd yn ymwneud â:

- datblygu cynllun ariannol tymor canolig cadarn;
- sicrhau bod cynigion o ran y gyllideb yn realistig;
- datblygu strategaeth gyfalaf.

20 Sefydlodd y Cyngor Uned Effeithlonrwydd fewnol i reoli prosiectau adolygu effeithlonrwydd. Yn bennaf maent wedi ystyried:

- arlwyo mewn ysgolion, disgwylir arbedion o £800,000 y flwyddyn;
- gostyngwyd cyfraddau teithio a chynhaliaeth i sicrhau arbedion o £150,000 i £300,000);
- y defnydd o wasanaethau proffesiynol;
- gwasanaethau adeiladu (SGU gynt);
- y defnydd o grantiau'r sector gwirfoddol.

Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi penodi partner perfformiad a gwella i lywio'i brosiectau effeithlonrwydd sydd wedi canolbwyntio ar feysydd sy'n ymwneud â thrafnidiaeth. Sail y taliadau i'r partner yw cyfran o'r arbedion a sicrheir ganddo.

21 Mae Cyfarwyddwyr Corfforaethol yn ymgysylltu â Phenaethiaid Gwasanaethau a'u rheolwyr gweithredol i ddatblygu syniadau ar gyfer trawsnewid y ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu, o fewn yr adnoddau sydd ar gael, ac ar gyfer sicrhau enillion effeithlonrwydd pellach. Hyd yma mae hyn wedi arwain at newid y ffordd y darperir gwasanaethau pryd ar glud a gwasanaethau dydd i bobl sy'n agored i niwed a phobl hŷn.

22 Ym mis Medi 2009, cyhoeddodd yr Archwilydd Penodedig adroddiad archwilydd diamod ar y datganiadau ariannol, gan gadarnhau bod y Cyngor wedi cydymffurfio â'r trefniadau o ran cyflwyno adroddiadau ar welliant ariannol a gwelliant o ran perfformiad.

23 Ar 9 Rhagfyr 2009, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol a'r Archwilydd Penodedig Lythyr Blynyddol ar y datganiadau ariannol, y trefniadau corfforaethol a pherfformiad y Cyngor gan nodi'r canlynol:

- roedd gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i weinyddu materion ariannol, cyflwyno adroddiadau arnynt a sicrhau gwerth am arian o ran ei ddefnydd o adnoddau yn 2008-09 ond roedd yn wynebu heriau ariannol sylweddol o ran ei drefniadau cyfrifyddu a'i drefniadau rheoli grantiau;
- roedd Gwasanaeth Tai'r Cyngor yn datblygu ond nid oedd yn gwbl effeithiol hyd yma yn dilyn trosglwyddo'i stoc tai;
- roedd gan y Cyngor drefniadau digonol ar waith i sicrhau bod plant a phobl ifanc yn defnyddio cyfleusterau'r rhyngrwyd a ddarperir gan y Cyngor mewn ysgolion yn ddiogel ac mewn modd cyfrifol;
- roedd y Cyngor wedi dangos parodrwydd a gallu i wella'i ddull gweithredu corfforaethol er mwyn cefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau, er nad oedd gwaith rheoli asedau na chymorth TGCh i barhad busnes yn digwydd yn gorfforaethol.

Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol newydd yn sefydlu fframwaith ar gyfer newid, gan sicrhau bod gweithgarwch gwasanaethau yn gydnaws â gweledigaeth o newid trawsnewidiol

24 Yn ystod 2009, sefydlwyd cydberthnasau gwaith newydd rhwng y Rheolwr Gyfarwyddwr a Chyfarwyddwyr Corfforaethol a'r Tîm Rheoli Corfforaethol a'r Cabinet. Dechreuodd y Tîm Rheoli Corfforaethol ar y broses o greu gweledigaeth newydd. Gan gydnabod yr angen am ddiben clir a neges a gweithredoedd cyson ym mhob cynllun ar gyfer gweithredu newid, bu uwch aelodau o staff yn cynnal trafodaethau a mabwysiadwyd fframwaith Cymwys ar gyfer y Dyfodol.

25 Mae Cymwys ar gyfer y Dyfodol yn canolbwyntio ar bedwar maes allweddol:

- y ddinas – cefnogi'r gwaith o ddatblygu dinas ar gyfer yr 21ain ganrif y mae pobl yn ymfalchïo ynddi;
- y cwsmer – myfyrio ar sut y caiff gwasanaethau eu darparu drwy ganolbwyntio ar ansawdd y canlyniadau i ddefnyddwyr gwasanaethau;
- perfformiad – trawsnewid y ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu: darparu gwasanaethau effeithlon sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau ac sy'n gydnaws â'r rhaglen Cymwys ar gyfer y Dyfodol;
- chi – y rôl sydd gan aelodau unigol o staff i'w chwarae o ran cyflawni amcanion a'r priodoleddau, y sgiliau a'r ymdeimlad o ddiben sydd eu hangen.

26 Mabwysiadodd y Cabinet fodel gweithredu newydd ar gyfer darparu gwasanaethau ar adeg o newid trawsnewidiol ar 13 Ebrill 2010. Mae'r model hwn yn cynnwys ailgyflunio gwasanaethau ac fe'i cynlluniwyd i newid y ffocws o seilos proffesiynol/arbenigol tuag at un lle y gellir cael mynediad i wasanaethau lluosog drwy un rhyngwyneb cwsmeriaid. Mae'r broses o weithredu newidiadau yn mynd rhagddi.

27 Gan gydnabod yr angen i gyflawni prosiectau â blaenoriaeth o fewn yr adnoddau staff presennol, mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol wedi adleoli staff ac adnoddau fel ffordd o gynnal y ffocws ar feysydd allweddol o weithgarwch.

28 Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn dwyn ynghyd flaenoriaethau a phrosiectau allweddol y Cyngor yn gynllun cyfunol, sef Cynllun Gwella Cymwys ar gyfer y Dyfodol, a gyflwynir i'r Cabinet ar 15 Gorffennaf 2010.

Rhan 2: Dadansoddi trefniadau'r Cyngor i'w helpu i wella

Ceir arwyddion y dylai'r arweinyddiaeth gref a'r fframwaith ar gyfer newid sy'n dod i'r amlwg, wedi'u tanategu gan fwy o bwyslais ar reoli cyllidebau, effeithlonrwydd a gweithio mewn partneriaeth gefnogi gwelliant, ond mae angen datblygu'r trefniadau cynllunio ariannol tymor canolig, mesurau canlyniadau a'r strategaethau rheoli pobl, rheoli asedau a rheoli TGCh ymhellach

Mae arweinyddiaeth gref, gweledigaeth a fframwaith sy'n datblygu ar gyfer y dyfodol, gwell trefniadau rheoli cyllideb a gweithio mewn partneriaeth yn cefnogi gwelliant

29 Ar ôl sefydlu'r fframwaith Cymwys ar gyfer y Dyfodol a'r model gweithredu a gynlluniwyd i gefnogi'r gwaith o'i gyflawni, mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn ymgysylltu â staff er mwyn egluro eu rôl hwy yn y broses o gyflawni newid a pharu adnoddau â'i 10 prosiect mawr.

30 Ar y cyd â rheolwyr gwasanaethau, mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn parhau i adolygu'r dulliau presennol a dulliau amgen o ddarparu gwasanaethau gyda'r nod o wella cost-effeithlonrwydd yn ogystal â mwy o ffocws ar ganlyniadau i ddefnyddwyr gwasanaethau. Mae'r prosiectau a'r mentrau sy'n codi yn cynnwys:

- Darparu gwasanaethau integredig i gwsmeriaid drwy wella a lleihau'r gost o ddarparu gwasanaethau i gwsmeriaid drwy wneud gwell defnydd o dechnoleg, cynnig dulliau gwahanol i bobl ddefnyddio gwasanaethau'r Cyngor megis canolfannau wyneb yn wyneb, y ganolfan cyswllt cwsmeriaid, y we a theledu digidol.
- Newid trefniadau gweithio traddodiadol i ddull sy'n fwy cydnaws ac integredig â'r asiantaethau eraill sy'n gweithio yn y gymdogaeth. Mae gan y Cyngor gynlluniau i fabwysiadu dull rheoli cymdogaeth. Mae wedi ystyried rhannu'r ddinas yn sectorau sy'n seiliedig ar ardaloedd presennol megis ardaloedd yr heddlu, swyddogion diogelwch cymunedol, clystyrau ysgolion ac ardaloedd iechyd, a gwneud adnoddau'r Cyngor yn gydnaws o fewn cymdogaeth.
- Newid y ffordd y caiff gwasanaethau eu comisiynu a'u galluogi. Er enghraifft:
  - Drwy ganolfannau wyneb yn wyneb aml-asiantaeth a chyfuno gwasanaethau cyhoeddus. Er enghraifft: mae gan Fwrdd

Iechyd Aneurin Bevan gynlluniau i ddatblygu Canolfan Iechyd a Gofal Cymdeithasol Dwyrain Casnewydd yn ardal Ringland/Alway. Mae'r Cyngor yn gweithio'n agos â'r bwrdd iechyd i sicrhau bod gan y ganolfan y gallu a'r adnoddau i weithredu fel is-ganolfan ar gyfer y Prosiect Wyneb yn Wyneb.

- Mae therapydd galwedigaethol yn gweithio gyda'r tîm addasiadau ar sail arbrofol.

- Defnyddio Cyngor Dinas Caerdydd i ddarparu gwasanaeth cyllid myfyrwyr am lai o gost.

31 Ar gyfer 2010-11, symudodd y Cyngor o ddibyniaeth hanesyddol ar y defnydd o falansau i ddull mwy cynaliadwy drwy bennu cyllideb wedi'i mantoli. Mae Cyfarwyddwyr Corfforaethol hefyd yn disgwyl i'r Penaethiaid Gwasanaethau chwarae rôl fwy gweithredol o ran rheoli cyllidebau a meddwl am syniadau ar gyfer gwneud defnydd mwy effeithlon o adnoddau.

32 Mae'r Cyngor yn ystyried dulliau amgen o ddefnyddio'r adnoddau sydd ar gael i gyflawni blaenoriaethau. Mae gan yr Uned Effeithlonrwydd Busnes fethodoleg gadarn ar gyfer adolygu meysydd ar gyfer arbedion a chofnodi ei chanfyddiadau a'i hargymhellion, a cheir trefniadau da i flaenoriaethu'r meysydd i'w hystyried ar gyfer arbedion. Mae'r uned wedi gweithio'n gyflym i feddwl am syniadau a chwblhau adolygiadau, gan nodi arbedion a rhai trefniadau ariannu arloesol. Er enghraifft, er ei bod yn rhy gynnar i ddweud y bu'r Uned Effeithlonrwydd Busnes yn llwyddiant ysgubol, gan mai megis dechrau yw'r broses o gyflawni'r arbedion a nodwyd yn erbyn y gost o sefydlu a rhedeg yr uned, mae'r arwyddion cychwynnol yn gadarnhaol.

33 Defnyddir benthyca darbodus i danategu prosiect cynnal a chadw priffyrdd mawr. Mae'r £21 miliwn a fenthycir yn seiliedig ar achos busnes sy'n nodi y bydd nifer yr hawliadau yswiriant yn lleihau'n sylweddol. Ystyrir bod y dull hwn yn arloesol ac yn flaengar, gan fynd i'r afael â materion hirdymor yn hytrach na pharhau i weithredu atebion byrdymor, ac mae ei lwyddiant yn cael ei fonitro'n agos gan eraill.

34 Mae'r Cyngor hefyd yn gallu dangos trefniadau effeithiol o ran gweithio mewn partneriaeth. Ymhlith yr enghreifftiau o hyn mae:

- Cymryd rhan yng Nghynllun Pobl Fregus Gwent. Roedd y pum awdurdod lleol yng Ngwent yn cydnabod bod angen newid y trefniadau o ran iechyd a gofal cymdeithasol er mwyn bodloni'r galw cynyddol yn wyneb lleihad mewn arian cyhoeddus. Mae elfennau'r broses o newid y system yn cynnwys:

  - caniatáu i ysbytai acíwt wneud yr hyn y maent yn ei wneud yn dda, yn hytrach na'u trin fel lleoliad ar gyfer pobl hŷn sydd ag anghenion mwy cyffredinol, yn enwedig;

  - defnyddio'r adnoddau o fewn y systemau iechyd a gofal cymdeithasol mewn ffordd fwy cydlynol, effeithiol ac integredig;

  - sicrhau profiad llai cymhleth a dryslyd i'r unigolyn dan sylw fel y gellir canolbwyntio ar adfer eu hannibyniaeth a'i chynnal;

  - trin yr unigolyn a'i ofalwr â pharch ac urddas, ac fel cyfranogwr gweithredol yn y broses ofal.

- Canolfannau aml-asiantaeth wyneb yn wyneb sydd â'r amcan o wella gwasanaethau a lleihau costau drwy drefniadau partneriaeth effeithiol â'r sector preifat. Sicrhau y caiff preswylwyr eu trin â pharch gan y partneriaid allweddol sy'n cyfuno i gydgysylltu gwasanaethau ar gyfer y bobl sydd fwyaf agored i niwed. Y Bwrdd Gwasanaethau Lleol, Casnewydd yn Un, sy'n bennaf cyfrifol am lywodraethu'r prosiect aml-asiantaeth Wyneb yn Wyneb. Mae grŵp prosiect Wyneb yn Wyneb, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r gwasanaethau Iechyd, y Cyngor, y Ganolfan Cyngor ar Bopeth a'r Heddlu, yn cyflwyno adroddiadau i'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol.

- Prosiect Gwyrdd – mae'r Cyngor yn aelod o bartneriaeth ranbarthol, sef 'Prosiect Gwyrdd', ynghyd â phedwar cyngor arall yn Ne Cymru. Mae'r bartneriaeth hon yn adlewyrchu angen ar y cyd i gaffael cyfleusterau trin gwastraff gweddilliol er mwyn lleihau faint o wastraff bioddiraddadwy sy'n mynd i safleoedd tirlenwi, a sicrhau trefniadau hirdymor ar gyfer gwaredu gwastraff gweddilliol. Mae'r bartneriaeth hon wedi gwneud cynnydd da ers iddi gael ei sefydlu yn 2007. Datblygwyd cynllun busnes amlinellol sy'n cynnwys asesiad cynhwysfawr o faterion ariannol, materion cyfreithiol, materion llywodraethu a materion technegol. Er bod Prosiect Gwyrdd wedi ennill ei blwyf ac y gall ddarparu ffordd gost-effeithiol o drin gwastraff gweddilliol, mae'r Cyngor yn wynebu heriau sylweddol o ran cyflawni targedau hirdymor.

Mae'r Cyngor yn gwneud cynnydd da o ran datblygu cynlluniau ariannol tymor canolig a gwerthuso cynaliadwyedd tymor hwy gweithgarwch, ond nid yw'r mesurau perfformiad presennol yn dangos y canlyniadau'n glir hyd yma

35 Roedd angen i'r Cyngor fynd i'r afael â'r materion allweddol canlynol:

- diffyg cynllun ariannol tymor canolig cadarn;
- diffyg trefniadau i adolygu p'un a yw cynigion o ran y gyllideb yn parhau i fod yn realistig;
- diffyg strategaeth gyfalaf.

36 Er mwyn helpu i fynd i'r afael â'r materion hyn, comisiynodd y Cyngor adolygiad cymheiriaid gan CLILC a cheisiodd farn a chyngor y sector preifat i helpu i ddatblygu a sefydlu trefniadau ariannol tymor canolig sy'n cysylltu â'r rhaglen Cymwys ar gyfer y Dyfodol.

37 Fel rhan o'r gwaith o bennu cyllideb 2010-11 a chau cyfrifon 2009-10, adolygodd y Cyngor y gyllideb sylfaenol yn fanwl gan arwain at gyllideb fwy realistig wrth symud ymlaen. Roedd hyn yn cynnwys rhoi'r gorau i ddibynnu ar gronfeydd wrth gefn cyffredinol i ategu'r gyllideb sylfaenol, darparu ar gyfer cronfa 'buddsoddi i arbed', darpariaeth yn y gyllideb sylfaenol ar gyfer costau newid sefydliadol a chronfeydd wrth gefn yn y gyllideb sylfaenol er mwyn gosod y sail i'r Cyngor weithredu ei newidiadau i wasanaethau.

38 Mae'r Cyngor yn gwneud cynnydd o ran datblygu dull tymor canolig o gyflawni gwaith cynllunio ariannol, gan sicrhau bod arian ar gael i gefnogi prosiectau allweddol a sylweddol. Cafodd darpariaeth gyllidebol ei nodi a'i chlustnodi neu ei gynnwys mewn cyllidebau ar gyfer rhai o brosiectau allweddol y Cyngor, megis adfywio canol y ddinas a sefydlu 'Canolfan Wyneb yn Wyneb' sydd â'r nod o wella ac ehangu'r ffordd y mae cwsmeriaid yn defnyddio gwasanaethau'r Cyngor.

39 Paratowyd rhagolwg tair blynedd o'r adnoddau sydd ar gael a phennwyd targedau ar gyfer y Cyngor cyfan i weithredu'r newidiadau i wasanaethau. Cefnogodd hyn y Cyngor o ran dechrau cynllunio newidiadau trawsnewidiol i wasanaethau a darparu gwasanaethau sy'n 'gymwys ar gyfer y dyfodol' yn y tymor canolig.

40 Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi paratoi a chytuno ar gynllun ariannu pedair blynedd a nodwyd a chytunwyd ar faint o arbedion sydd eu hangen, ac mae yn y broses o ddatblygu strategaeth gyfalaf newydd.

41 Mae gan brosiectau mawr allweddol gysylltiadau amlwg â'r Cynllun Corfforaethol, ond mae angen gwneud y cynlluniau gwasanaeth a ddefnyddiwyd i lywio'r rhaglen Cymwys ar gyfer y Dyfodol yn gydnaws unwaith eto yn dilyn gwaith blaenoriaethu a chyfuno. Er nad yw hyn yn cael effaith hyd yma ar gyflawni blaenoriaethau allweddol, mae angen i'r Cyngor fod yn fwy eglur o ran canlyniadau arfaethedig gweithgarwch gwasanaethau ac asesu cyflawniadau.

42 Mae Bwrdd Perfformiad y Cyngor yn cyflawni rôl gadarnhaol o ran gwerthuso'r gwaith o gyflawni blaenoriaethau allweddol a sicrhau ffocws ar feysydd gwasanaeth allweddol, gan herio'r dulliau cyflenwi presennol a llywio gwelliant. Bu'r bwrdd ar waith ers sawl blwyddyn ac mae'n pwysleisio cyfrifoldeb ac atebolrwydd aelodau'r Cabinet dros berfformiad. Mae'n darparu fforwm defnyddiol i drafod perfformiad rhwng aelodau a swyddogion, ac yn hwyluso'r broses o feddwl am syniadau ar gyfer gwella.

43 Ar hyn o bryd caiff gwybodaeth am berfformiad ei chasglu gan ddefnyddio dull cerdyn sgorio cytbwys sy'n esgor ar wybodaeth amrywiol. Ond nid yw mesurau yn darparu eglurder ynglŷn â chanlyniadau defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill. Mae'r Cyngor wedi adolygu ei ddull o fonitro cynnydd yn erbyn blaenoriaethau strategol craidd ac, ym mis Gorffennaf 2010, adolygodd y dull hwnnw, gan nodi'r 'llwybr hollbwysig'. Y prif ffocws yn y dyfodol fydd y canlyniadau a gyflawnir, gyda'r Cyngor yn ceisio asesu 'effaith' ei weithgareddau ar Gasnewydd. Bydd cynlluniau gwasanaeth yn y dyfodol yn seiliedig ar y dull hwn.

44 Nid yw adroddiadau rheoleiddio allanol bob amser wedi'u rhannu mewn dull systematig â fforymau trosolwg a chraffu'r Cyngor. Yn yr un modd, bu'r trefniadau ar gyfer gweithredu argymhellion yn wan. Mae'r Cyngor yn adolygu ei drefniadau i wella trefniadau i gydgysylltu a chyflwyno adroddiadau ar adroddiadau rheoleiddio allanol er mwyn hysbysu cynghorwyr yn well am y canfyddiadau a'u galluogi i gymryd camau priodol.

Cymerir camau i wella trefniadau rheoli asedau corfforaethol ond, hyd yma, nid yw'r trefniadau'n gydnaws â chyflawni'r rhaglen newid

45 Nododd canfyddiadau allweddol adolygiad Swyddfa Archwilio Cymru o drefniadau rheoli adeiladau yn 2009 enghreifftiau o arfer da, yn enwedig o ran trefniadau rheoli gweithredol y Cyngor ar gyfer ei dir a'i adeiladau, er i ni nodi meysydd i'w gwella hefyd. Ein canfyddiadau allweddol oedd:

- mae gan y Cyngor gynllun rheoli asedau corfforaethol a grŵp rheoli asedau i gefnogi'r broses gyflenwi, ond nid yw ei strategaeth na'i ddull rheoli yn ddigon cadarn nac yn cael adnoddau digonol i gyflawni gwelliannau sylweddol yn y dyfodol;
- mae trefniadau rheoli perfformiad ar waith, ond nid yw'r rhain yn ddigon cadarn i lywio a chyflawni'r cynllun rheoli asedau corfforaethol;
- mae gan y Cyngor systemau ar gyfer rheoli ei dir a'i adeiladau, ond nid yw'r rhain yn sicrhau gwerth am arian yn gyson bob amser;
- mae gan y Cyngor drefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian o'i drefniadau gweithredol i reoli tir ac adeiladau, ond mae angen iddo wella cwmpas ac adnoddau rhai cynlluniau.

46 Mewn ymateb i hyn, mae'r Cyngor wedi cytuno i sefydlu gwasanaethau eiddo integredig er mwyn sicrhau bod gweithgareddau'n gydnaws â Chymwys ar gyfer y Dyfodol.

Nid yw'r trefniadau presennol ar gyfer rheoli pobl a rheoli TGCh yn strategol yn gydnaws â chyflawni'r rhaglen newid

47 Roedd trefniadau Adnoddau Dynol yn destun astudiaeth benodol gan Swyddfa Archwilio Cymru rhwng mis Chwefror a mis Mawrth 2010. Bu'r Pennaeth Adnoddau Dynol newydd a benodwyd ym mis Chwefror 2010, yn dilyn ymddeoliad y Pennaeth Adnoddau Dynol a fu yn ei swydd ers blynyddoedd lawer, yn gweithio gyda'r Tîm Rheoli Corfforaethol i ddatblygu trefniadau Adnoddau Dynol a datblygu sefydliadol sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni'r rhaglen Cymwys ar gyfer y Dyfodol.

48 Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn cydnabod yr angen i wella trefniadau Adnoddau Dynol fel eu bod yn cefnogi'r gwaith o gyflawni blaenoriaethau yn well. Mae'r Cyngor yn wynebu nifer o heriau o ran Adnoddau Dynol, yn enwedig:

- ar hyn o bryd, nid oes cynllun gweithlu strategol ar waith (er bod rhywfaint o waith cynllunio'r gweithlu o fewn gwasanaethau cymdeithasol);
- caiff rhai polisïau Adnoddau Dynol eu gweithredu'n anghyson ar lefel weithredol;
- nid aed i'r afael yn effeithiol ag absenoldeb oherwydd salwch ac erys lefelau yn uchel, gyda 50,000 o ddiwrnodau wedi'u colli yn y 10 mis hyd at fis Ionawr 2010 – sef cyfartaledd o rhwng 11 a 10 diwrnod fesul aelod o staff;

- datblygu'r sgiliau a'r cymwyseddau newydd a ddisgwylir gan reolwyr a staff i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r rhaglen newid, gan nad oes dull corfforaethol cyson o nodi a diwallu anghenion o ran hyfforddiant.

49 Roedd cyflwyno safonau GCSX yn 2009 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gydymffurfio â 93 o reolau manwl er mwyn gallu cyfnewid data ar fudd-daliadau yn electronig gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau. Mae hyn wedi helpu'r Cyngor, drwy ei Wasanaeth Systemau Gwybodaeth a Chyfathrebu, i orfodi safonau technoleg, datblygu, diweddaru a chyfuno'r seilwaith TGCh a mynd i'r afael â meysydd a ohiriwyd yn y gorffennol oherwydd prinder arian cyfalaf. Mae'r datblygiadau hyn yn gosod sylfaen gadarn fel y gall y Cyngor weithio i drawsnewid gwasanaethau ymhellach.

50 Mae'r Cyngor yn bwriadu trawsnewid gwasanaethau a sicrhau enillion effeithlonrwydd drwy wneud mwy o ddefnydd a gwell defnydd o dechnoleg, yn cynnwys:

- darparu dulliau amrywiol i ddinasyddion gael gafael ar wasanaethau'r Cyngor, megis y rhyngrwyd, dros y ffôn, canolfan aml-asiantaeth wyneb yn wyneb a theledu digidol;
- darparu a chefnogi trefniadau gweithio gartref a gweithio symudol ar gyfer staff y Cyngor;
- gofynion rheoli parhad busnes.

51 Yn anochel bydd effaith y cynlluniau hyn yn golygu galwadau a heriau cynyddol ar gyfer y Gwasanaeth Systemau Gwybodaeth a Chyfathrebu wrth i ddefnydd y Cyngor o dechnoleg, a'i ddibyniaeth arni, gynyddu, ond nid yw'n glir ar hyn o bryd sut y sicrheir adnoddau ar gyfer hyn. Yn ogystal, er bod gwaith yn mynd rhagddo ar hyn o bryd i wella trefniadau parhad busnes, nid yw'r Cyngor mewn sefyllfa dda eto i ddarparu gwasanaethau hollbwysig, sy'n dibynnu ar dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu, pe bai unrhyw amharu difrifol.

52 Nid yw'r trefniadau llywodraethu TGCh corfforaethol a weithredwyd yn flaenorol ar waith mwyach. Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol wedi dod yn gyfrifol am lywodraethu TGCh ac mae'n gwneud penderfyniadau pwysig sy'n ymwneud â TGCh ar sail meini prawf buddsoddi i arbed. Ar sail ad hoc yr ymdriniodd y Cyngor â TGCh; ar hyn o bryd mae'n datblygu ei ddull corfforaethol strategol o ymdrin â TGCh er mwyn tanategu'r rhaglen Cymwys ar gyfer y Dyfodol sy'n gysylltiedig â Strategaeth TG Genedlaethol Cymru.